

ПРОСОДИЧНІ ЗАСОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПОЗИЦІЇ В ПУБЛІЧНІЙ ПРОМОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОЩАЛЬНОЇ ПРОМОВИ БРИТАНСЬКОГО ПРЕМ'ЄР- МІНІСТРА ЛІЗ ТРАСС)

Андрущенко І.О.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

irmaand@ukr.net

The paper focuses on the experimental phonetic study of intonation organization of former British Prime Minister Liz Truss's farewell address in which she clearly presents her political standpoint. The results of the conducted auditory analysis reveal the specificity of prosodic organisation of the speaker's statements which contain her political standpoint.

Key words: Auditory analysis, British prime minister, farewell address, political standpoint, prosodic organization, public speaking.

Політична боротьба, результатом якої є обрання нового глави країни, завжди викликає чималий інтерес в аудиторії в будь-якій країні, проте, раптова зміна лідера держави, яка входить до найрозвиненіших країн світу, завжди є резонансною. Як відомо (Beard, 2000), провідним інструментом боротьби за владу є комунікативна діяльність, а головною метою політичної комунікації є отримання влади, її здійснення та утримання, тому дослідження як лінгвальних так і позалінгвальних характеристик політичних промов як чинних так і колишніх очільників держав у момент передачі влади набуває такої актуальності.

Традиційно передача влади від одного керівника держави до іншого має ритуалізований характер (Козинець & Кот, 2022), і Велика Британія не є винятком. Тож, після оголошення про намір чинного прем'єр-міністра піти у відставку чи висловлення йому недовіри, правляча партія проводить вибори нового глави партії, або оголошуються загальні вибори. Після проведення загальних або внутрішньопартійних виборів та перемоги одного з кандидатів на цю посаду з невеликою різницею у часі відбуваються дві аудієнції у монарха під час якої чинний прем'єр-міністр офіційно вручає йому заяву про звільнення, а новообраний лідер правлячої партії офіційно призначається монархом на пост прем'єр-міністра й отримує пропозицію сформувати уряд.

При цьому слід зауважити, що одним з обов'язкових елементів перед зустріччю з монархом є виголошення прем'єр-міністром, який іде у відставку, прощальної промови на порозі офіційної резиденції прем'єр-міністрів на Даунінг

стріт 10. У прощальній промові прем'єр-міністри, зазвичай, дають оцінку своїй діяльності, окреслюють досягнення очолюваного ними уряду, висловлюють підтримку майбутньому прем'єр-міністру, бажають подальшого процвітання країні та дякують родині й команді за підтримку. Промови такого жанру характеризуються великим емоційним навантаженням, оскільки за допомогою як лінгвальних, так і позалінгвальних засобів мовець намагається висловити свою політичну позицію, переконати аудиторію у правильності рішень, які ухвалювалися ним і очолюваним ним урядом, якнайкраще продемонструвати свої досягнення як у внутрішній, так і зовнішній політиці тощо.

Проте прощальні промови прем'єр-міністрів, які були змушені піти у відставку через низький рівень підтримки й проблеми в уряді, викликають особливий інтерес. Однією з таких промов є прощальна промова Ліз Трасс, яка очолювала уряд Великої Британії рекордно короткий термін – менше 50 днів. Так, Ліз Трасс була призначена главою уряду 6 вересня 2022 року, а вже 20 жовтня 2022 року вона офіційно оголосила про свій намір залишити пост прем'єр-міністра. Свою прощальну промову у якості прем'єр-міністра Ліз Трасс виголосила 25 жовтня 2022 року перед тим, як поїхати на аудієнцію до короля Чарльза III й офіційно подати йому заяву про відставку.

Незважаючи на те, що політика уряду Трасс призвела до економічного хаосу, який настав після її міні-бюджету зі скороченням податків, у її прощальній промові не прозвучало жодних вибачень (Scott, 2022), не було аніяких ознак каяття (Allegretti, 2022), що свідчить її про глибоке переконання у правильності своєї позиції щодо зроблених нею економічних і політичних кроків.

Після короткої вступної частини Ліз Трасс заявила (Liz Truss, 2022), що її уряд протягом короткого періоду часу, діяв терміново і рішуче в інтересах працюючих родин і бізнесу. *In just a 'short period, | this 'government has 'acted ↑urgently and decisively | on the 'side of ↑hard- 'working families & and \businesses. ||* Інтонаційне оформлення наведеного висловлення свідчить про те, що політикиня впевнена у необхідності допомоги зазначеним категоріям громадян і вважає кроки, зроблені її урядом протягом такого короткого часу, вдалимими. Так, перша інтоногрупа *In just a 'short period*, оформлена усиченою шкалою у комбінації із середньо-підвищеним спадним термінальним тоном, актуалізується у середньому тональному діапазоні, сповільненому темпі, помірній гучності та плавному ритмі, що привертає увагу аудиторії до тривалості часового проміжку, протягом якого уряд ухвалював рішення щодо запровадження допомоги в оплаті рахунків за енергоносії для найменш захищених верст

населення взимку. Друга інтоногрупа *this 'government has 'acted* ↑urgently and decisively, що оформлюється спадною ступінчастою шкалою з перерваною поступовістю у поєднанні із середньо-зниженим спадним термінальним тоном, сприяє виділенню мовцем нагальності виконання поставлених перед урядом завдань і передає ставлення політика до виконання нею її обов'язків.

На чітку політичну позицію прем'єр-міністра Ліз Трасс також указує й наступний фрагмент, у якому вона висловлює переконаність у тому, що необхідно бути сміливими і протистояти викликам, які стоять перед британськими політиками: *From my 'time as* ↑prime minister, | *I am 'more convinced than /ever* | *that we 'need to be 'bold* | *and con'front the 'challenges* | *that we 'face.*|| *As the 'Roman 'philosopher 'Seneca 'wrote:* | *'It's 'not because* ↑things are difficult | *that we 'do* ↑not dare, | *it's be'cause we 'do* ↑not dare | *that they are 'difficult.'* Аналізоване висловлення, яке демонструє політичну позицію Ліз Трасс, реалізується у середньому тональному діапазоні у помірному темпі й гучності, простому, плавному ритмі і членується короткими паузами. Водночас, перша інтоногрупа *From my 'time as* ↑prime minister, оформлена спадною ступінчастою шкалою з перерваною поступовістю у комбінації із середньо-підвищеним спадним термінальним тоном і маркуванням спеціальним підйомом слова ↑prime, що вказує на те, що мовець пишається своєю діяльністю на посаді прем'єр-міністра. Наступна інтоногрупа *I am 'more convinced than /ever* реалізована усіченою шкалою у поєднанні із середньо-пониженим спадно-висхідним термінальним тоном, що надає її звучанню переконливості та категоричності у необхідності прийняття сміливих кроків під час подолання труднощів на шляху до економічного успіху (*that we 'need to be 'bold* | *and con'front the 'challenges* | *that we 'face.*). При цьому, вона підсилює своє висловлення цитатою римського філософа Сенеки, який сказав: "Ми не наважуємося не тому, що речі є важкими, а тому, що ми не наважуємося, вони є важкими".

Позицію Ліз Трасс щодо міжнародної діяльності можна проілюструвати за допомогою такого висловлення: *U'kraine 'must prevail* | *and we must continue* | *to 'strengthen our 'nation's defences.*|| Ініціальна інтоногрупа *U'kraine 'must prevail* актуалізується у середньому тональному діапазоні, повільному темпі, підвищеній гучності, стакатоподібному ритмі. Водночас, інтоногрупа, яка реалізується спадною ступінчастою шкалою у поєднанні із середньо-пониженим

спадним термінальним тоном, відділена від наступної інтоногрупи довгою паузою, що сприяє приверненню до нього уваги аудиторії. Наголошення кожного слова в інтоногрупі, у тому числі й модального дієслова, яке зазвичай не наголошується, дозволяє політикині продемонструвати слухачам її ставлення щодо повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну і підтверджує її глибоке переконання у важливості подальшої допомоги нашій державі у війні проти агресора. Разом з тим, Ліз Трасс зазначає, що й Велика Британія повинна продовжувати укріпляти свій національний захист. Інтоногрупи *and we must continue | to 'strengthen our 'nation's defences* реалізуються у середньому тональному діапазоні, сповільненому темпі, помірній гучності, плавному простому ритмі, що надає виголошеному фрагменту фінальності й безапеляційності.

Наступне емоційне висловлення покликане акцентувати прем'єр-міністром увагу аудиторії на зусиллях, які вона прикладала перебуваючи на посту глави уряду, *That's what ↘I have been ↘striving to achieve | and I 'wish 'Rishi ↘Sunak | 'every ↘success | for the 'good of our ↘country.||*. Перша інтоногрупа зазначеного висловлення *That's what ↘I have been ↘striving to achieve* актуалізується у середньому тональному діапазоні, сповільненому темпі, помірній гучності, плавному простому ритмі. Оформлюється вона ковзною спадною шкалою у поєднанні з середньо-пониженим спадним термінальним тоном та відділяється від наступної інтоногрупи середньою паузою. Таке просодичне оформлення інтоногрупи дозволяє сприймати позицію політика як категоричну, фінальну, безапеляційну. Цьому також сприяє й виділення наголосом особового займенника ↘I, що додатково зосереджує увагу слухачів на особистості прем'єр-міністра та її роботі.

Ще одне висловлення, яке передає бачення політикинею поточної політичної й економічної ситуації у країні *Our 'country 'continues to ↑battle through a ↘storm, | but I be'lieve § in ↘Britain.||* виголошується у середньому тональному діапазоні, сповільненому темпі, помірній гучності, простому плавному ритмі. В ініціальній інтоногрупі, реалізованій спадною ступінчастою шкалою з перерваною поступовістю у комбінації із середньо-пониженим спадним термінальним тоном, відбувається взаємодія засобів різних рівнів мови, а саме наявність метафори *to ↑battle through a storm* і додаткова промінантність за рахунок спеціального підйому на слові ↑battle маніфестують упевненість у здатності країни подолати всі перепони на її шляху до економічного і

політичного процвітання. Щодо фінальної інтоногрупи *but I be[~]lieve[~] in Britain*, то вона відділена від першої емоційною довгою паузою, що підкреслює віру прем'єр-міністра у Британію та британський народ. Зазначена інтоногрупа, яка оформлюється усіченою шкалою у комбінації з середньо-пониженим спадним термінальним тоном, на стику між тактом і ядром містить внутрішньосинтагменну паузу, яка слугує інтенсифікатором словосполучення *in Britain*. Наведений приклад також містить алітерацію проривного приголосного /b/ у словах *but, be[~]lieve, Britain*, що, разом передає емоційний стан мовця і виражає її впевненість у майбутньому її країни.

Таким чином, узагальнивши результати проведеного аудитивного аналізу прощальної промови колишнього прем'єр-міністра Великої Британії Ліз Трасс можна стверджувати, що висловлення, в яких виражається політична позиція політика, оформлюються у середньому тональному діапазоні, сповільненому або повільному темпі, помірній або підвищеній гучності, плавному простому ритмі. Здебільшого, інтоногрупи таких висловлень, що вказують на політичні переконання мовця, оформлюються спадною ступінчастою шкалою з перерваною поступовістю у комбінації із середньо-пониженим спадним термінальним тоном.

Література

- Козинець, О. Г. & Кот, В. В. (2022). Особливості проведення виборів президента США. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 33(72) (1). 19-24. DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2022.1/04>
- Allegretti, A. (2022, October 25). Be bold': Liz Truss throws down gauntlet to Rishi Sunak in final speech. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/politics/2022/oct/25/liz-truss-final-speech-lays-down-gauntlet-rishi-sunak-uk-prime-minister>
- Beard, A. (2000). *The Language of Politics*. New York: Routledge.
- Liz Truss gives farewell speech as UK prime minister. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=ScWVAbifOOQ>
- Scott, J. (2022, October 25). 'I know brighter days lie ahead': Liz Truss bids farewell to Downing Street. *Sky News*. Retrieved from <https://news.sky.com/story/huge-honour-to-be-prime-minister-liz-truss-bids-farewell-to-downing-street-after-just-seven-weeks-in-office-12729681>